

ÓVODAPEDAGÓGUS SZAK ZÁRÓVIZSGA TÉTELEI

2024.

1. AZ ÓVODÁS GYERMEK PSZICHÉS FEJLŐDÉSÉNEK JELLEMZŐI

- Fejlődés klasszikus elméleti keretei
- Pszichoszociális és pszichoszexuális fejlődés elméleti keretei
- Az óvodáskorú gyermek érzelmi és erkölcsi fejlődése
- *Jellemezze egy megfigyelt óvodáskorú gyermek érzelmi megnyilvánulásainak életkori sajátosságait, különös tekintettel a harag, a düh és az öröm vonatkozásaiban*

Fogalmak: Személyiség fejlődés folyamatossága, forrása, és különbségei. Pszichoszociális fejlődés állomásai, életciklus, krízis. Pszichoszexuális fejlődés szakaszai, libidinális fejlődés folyamata, ösztönérés. Veleszületett érzelmi mintázatok. Alap érzelmek fejlődése: öröm, szomorúság, harag, düh, szorongás, félelem, temperamentum jellemzők, kontrollálhatóság. Elhárító mechanizmusok, megküzdési stratégiák. Autonóm erkölcsiség, heteronom erkölcsiség, prekonvencionális-, konvencionális, pszotkonvencionális szint, szabálytudat fejlődése. Artificializmus, animizmus, finalizmus, mágikus gondolkodás.

Szakirodalom:

1. N. Kollár K., Szabó É. (2017). Pedagógusok pszichológiai kézikönyve I. – III. Budapest, Osiris Kiadó
2. Révész. Gy. (2007). Személyiség, társadalom, kultúra – a pszichoszociális fejlődés erikson-i koncepciója. In: Gyöngyösiné Kiss E. – Oláh A.(Szerk.) 2007. Vázlatok a személyiségről. A személyiséglélektan alapvető irányzatainak tükrében. Új Mandátum, Budapest, 224 -243.
3. Cole, M-Cole, R. S. (2002): Fejlődéslélektan. Osiris Kiadó, Budapest
4. Gerő Zs. (2002): Érzelem, fantázia, gondolkodás óvodáskorban, Flaccus Kiadó, Budapest
5. Mérei F., V. Binét Á. (1983): Gyermeklélektan. Gondolat, Budapest

2. AZ ÓVODÁSKORÚ GYERMEK MEGISMERÉSI FOLYAMATAINAK JELLEGZETESSÉGEI.

- Tanuláseméleti magyarázatai és a tanulás fajtái
- Piaget elgondolása a kognitív fejlődésről. Veleszületett tanulási képességek ismérvei (moduláris fejlődési koncepció)
- Intelligencia és kreativitás jellegzetességei
- Iskolaérettség és differenciáló vizsgálatok alap összetevői
- *Ismertesse a gyermeki világkép mozzanatait egy óvodáskorú gyermek közvetlen tanulmányozásán keresztül*

Fogalmak: Kognitív fejlődés ciklusai, asszimiláció, akkomodáció. Tárgyállandóság, mentális műveletek. Innátizmus, területáltalános, területspecifikus képességek. Stádium modell, fázis modell. Egocentrizmus, decentralálás, mentalizáció. Észlelési képességek, figyelem, emlékezet, nyelvi fejlődés, számérzék. Intelligencia hányados, általános intellektuális képességek, speciális intellektuális képességek fejlődési zavarok, képességek megismerése.

Szakirodalom:

1. Piaget, J.,Inhelder, B. (2004). Gyermeklélektan. Osiris Kiadó. Budapest.
2. Vajda Zs. (2014). A gyermek pszichológiai fejlődése. Saxum. Budapest.
3. Kiss Sz.(2005) Elmeolvasás. Budapest: Új mandátum.
4. Gergely Gy., Egyed K., Király I. (2007): A természetes pedagógiáról, In Csibra G.,Gergely Gy. (szerk.) *Ember és Kultúra. A kulturális tudás eredete és átadásának mechanizmusai.* 107-126. Pszichológiai Szemle Könyvtár 11. Budapest: Akadémiai Kiadó

5. Ranschburg J. (2014). A világ megismerése óvodáskorban. Saxum Kiadó. Budapest.
6. Kelemen L. (2008). Képességmérés az óvodában I. Poliforma Kft. Debrecen.
7. Csépe V. (2005). Kognitív fejlődés-neuropszichológia. Budapest: Gondolat Kiadó

3. A MAGYAR ÓVODAI NEVELÉS ÉS ÓVÓKÉPZÉS TÖRTÉNETÉNEK FŐBB CSOMÓPONTJAI

- Neveléstudomány az első magyar óvóképzőben
- A magyar nevelés- és óvodaügy nagy egyéniségei.
- A gyermekkép változása a 20. században
- ***Vázolja egy óvoda rövid fejlődéstörténetét***

Fogalmak:

gyermekkortörténet, neveléstudomány, óvóképzés, gyermekkép, óvodai nevelés története

- Kurucz Rózsa (2002): *Az első magyar óvóképző*. Babits Kiadó, Szekszárd. (82-97. o.)
- Mészáros István - Németh András - Pukánszky Béla (1999): *Bevezetés a pedagógia és az iskoláztatás történetébe*. Osiris, Kiadó, Budapest
- Pukánszky Béla (2001): *A gyermekkor története*. Műszaki Könyvkiadó, Budapest

4. AZ ÓVODA, AZ ÓVODAI NEVELÉS HELYE ÉS SZEREPE A KÖZNEVELÉS RENDSZERÉBEN.

- NAT, az ONOAP; helyi nevelési programok készítésének elméleti és gyakorlati tudnivalói.
- Pedagógiai innovációk: új módszerek, eszközök a hatékony óvodai nevelésben.
- Az óvodából-iskolába történő átmenet pedagógiai kérdései.
- A pedagógus jogai, kötelességei. Óvodapedagógus életpályamodell
- ***Ismertesse a választott óvodában vizsgált óvodapedagógiai téma kutatási eredményeit.***

Fogalmak:

óvodai nevelés, köznevelés, helyi nevelési program, innováció, alternativitás, átmenet kérdése, iskolára alkalmasság, életpályamodell

- Bakonyi Anna (1995): *Irányzatok, alternativitás az óvodai nevelés területén*. Tárogató K., Bp.
- Hegyi Ildikó (2006): *A nevelés „tízparancsolata”*. OKKER, Bp., ISBN 9638088117
- W. Mikó Magdolna (2003): *Óvodából az iskolába. Az iskolaérettség pedagógiai és pszichológiai kérdései*. MOE.

5. A CSALÁD MINT RENDSZER

- A családtörténet szerepe
- A család belső működésének dinamikája, elemei, strukturális jellegzetességei
- A szülők nevelési kultúrája, jogai, kötelességei
- A család működését meghatározó tényezők (értékek, tradíciók segítő és támogató rendszer stb)
- Az óvoda és a család kapcsolatrendszerének formái az együttműködés szerepe a gyermek harmonikus fejlődésében.
- A gyermeki jogok
- ***Ismertesse a családtörténeti kutatás családpedagógiai jelentőségét, hasznát***

Fogalmak:

család, családtörténet, családi nevelés, szülői jogok, gyermeki jogok

- Hegedűs Judit (2006, szerk): *Család, gyermek, társadalom*. ELTE, Bp., <http://mek.niif.hu/05400/05461/05461.pdf>.
- Kolozsváry Judit (2002): *Más gyermek, más szülő, más pedagógus* OKKER, Bp.

- Kurucz Rózsa (2015): *A család térben és időben. Fókuszban a gyermek.* e-tankönyv. [http://tankonyvtar.hu-http:// polc.ttk.pte.hu tamop-412.b2-13/1-2013-0014](http://tankonyvtar.hu-http://polc.ttk.pte.hu/tamop-412.b2-13/1-2013-0014) ISBN 978-963 642-934-8.

6. A TÁRSAS KAPCSOLATOK SZEREPE A SZEMÉLYISÉGFEJLŐDÉSBN

- A temperamentum és kölcsönhatása a környezettel
- A korai anya-gyermek kapcsolat, a kötődés kialakulása, kötődési típusok
- A társas készségek fejlődése és nemek közötti különbségek
- Óvodai társas kapcsolatok
- Óvodai magatartási, beilleszkedési nehézségek
- ***Jellemezze egy megfigyelt óvodáskorú gyermektársaihoz fűződő kapcsolatát, különös tekintettel a tanult szociálpszichológiai tapasztalatok összefüggésében!***

Fogalmak: veleszületett képességek, evokatív-, reaktív-, proaktív viselkedés, temperamentum és aktivitás, kötődési típusok, idegen-helyzet, szocializáció, társas kapcsolatok, csoportszerep, társas pozíció, csoportnormák, konfliktusok, társas helyzetek megismerése- szociometria

Szakirodalom:

- N. Kollár K., Szabó É. (2017). *Pedagógusok pszichológiai kézikönyve I. – III.* Budapest, Osiris Kiadó
- Cole, M-Cole, R. S. (2006): *Fejlődéslélektan.* Osiris Kiadó, Budapest.
- Mönks, F. J. és Knoers, A. M. P. (2004). *Fejlődéslélektan.* Urbis Könyvkiadó, Budapest
- Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes (2016): *Gyermeklélektan.* Libri Könyvkiadó, Budapest
- Bettelheim, B.: *Az elég jó szülő.* Park Kiadó, 2015
- Gopnik, A. – Kuhl, P. K. – Meltzoff, A. N. (2015): *Bölcsék a bölcsőben.* Typotex Elektronikus Kiadó Kft., Budapest
- Ranschburg Jenő (2014): *Szeretet, erkölcs, autonómia.* Saxum Kiadó Kft.
- Vajda Zs. (2014). *A gyermek pszichológiai fejlődése.* Saxum Kiadó, Budapest

7. A JÁTÉK ÉS A SZEMÉLYISÉGFEJLŐDÉS ÖSSZEFÜGGÉSEI

- Játékfajták
- Játékelméletek
- Játék pszichológiai összefüggései (tartalom, érzelem kivételése)
- Játék személyiségfejlesztő hatása
- Csoportosulási formák az óvodások játékában
- A társas készségek fejlődése a játékban
- Normakövetés
- ***Ismertesse egy átlagosan fejlődő nagycsoportos korú óvodás játéktevékenységét, illetve a játéka során tapasztalható csoportosulási formákat!***

Fogalmak: Kettős tudat, mintha helyzet, társas kompetenciák, utánzás, baráti kapcsolatok, együttes élmény, közösség, empátia, együttműködés, társas együttélés és az önérvényesítés szabályai, agresszivitás, frusztráció és türese, visszahúzódo viselkedés, normakövetés

Szakirodalom:

- B. Lakatos Margit (szerk.) (2016): *Játékpszichológia.* Olvasókönyv óvodapedagógus hallgatóknak. ELTE Tanító- és Óvóképző Főiskolai Kar. Budapest
- Bernáth L. és Solymosi K. (szerk.) (1997). *Fejlődéslélektani olvasókönyv.* Tertia Kiadó, Budapest
- Mérei Ferenc – V. Binét Ágnes (2016): *Gyermeklélektan.* Libri Könyvkiadó, Budapest

Vajda Zs. (2014). A gyermek pszichológiai fejlődése. Saxum Kiadó, Budapest
Vekerdy Tamás (2013): Kicsikről nagyoknak 1. rész. A kisgyermekkor. Park Kiadó, Budapest
N. Kollár K. és Szabó É. (szerk.) (2004). Pszichológia pedagógusoknak. Osiris Kiadó, Budapest

8 JÁTÉKPEDAGÓGIA AZ ÓVODÁBAN

- A játék pedagógiai értelmezése, fogalmi jellemzői, típusai.
- A játék óvodai tervezése, módszereinek alkalmazása és elemzése.
A játéktípusok irányításának bemutatása gyakorlati példák elemzésével.

Fogalmak: játék, játéktípus, játék tervezése, játékirányítás

Szakirodalom:

Az Óvodai nevelés országos alapprogramja. 2013. MÓD-SZER-TÁR Kiadó, Budapest
B. Méhes Vera (1993): Az óvónő és az óvodai játék. Calibra, Budapest
Kovács György – Bakosi Éva (2005): Játék az óvodában. Didakt Kiadó, Debrecen.

9. ANYANYELVI NEVELÉS AZ ÓVODÁBAN:

A gyermeki kommunikáció sajátosságai, a gyermeknyelv vizsgálata, diagnosztikus eljárásai, a fejlesztés folyamata és módszerei, az óvodapedagógus kommunikációja

- az anyanyelv-elsajátítási folyamat feltételei és jellemzői
- nyelvelsajátítási elméletek
- a gyermeknyelv vizsgálatának módszerei
- a nyelvi-kommunikációs kompetencia fejlődésének folyamata
- az óvodás gyermek nyelvi-kommunikációs fejlettsége, pedagógiai diagnosztikai eljárások a feltárásban
- a nyelvi szocializáció és nyelvi hátrány
- az óvodai élet tevékenységformáinak szerepe a nyelvi kommunikációs nevelésben
- a beszédfejlesztés területei és eljárásai, nyelvi játékok
- a verbális és nonverbális kommunikáció szerepe a nevelésben
- az óvodapedagógus kommunikációja, beszédkultúrája
- *Saját pedagógiai fejlesztő folyamat, tevékenységrendszer bemutatása egy választott nyelvi-kommunikációs területen, pl. hallásfejlesztés, szókincsgyarapítás, artikuláció, mondat-és szövegalkotás, nonverbális kommunikáció stb.*

Fogalmak:

nyelv és gondolkodás, anyanyelv-elsajátítás, grammatikai kompetencia, társalgási és kommunikatív kompetencia, nyelvi szocializáció, nyelvi hátrány, pedagógiai diagnosztika, beszédfejlesztés (beszédpercepció, beszédmegértés, beszédprodukción), beszédzavarok, iskolakészültség, anyanyelvi fejlesztő játékok, pedagógiai kommunikáció, beszédviselkedés

Szakirodalom:

Gósy Mária 2009. Gyermek anyanyelvi kompetenciájáról. *Gyógynevelési Szemle* XXXVII. 81–88.
Tancz Tünde (2011): A kommunikáció és a nyelv fejlődése a kora gyermekkorban. Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar. Pécs.
http://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/kommunikacio_es_fejlodes/start.html

Dankó Ervinné (2016): Nyelvi-kommunikációs nevelés az óvodában. Óvodapedagógusok, tanítók és szülők könyve a három- hétévesek fejlesztéséhez. Flaccus Kiadó, Budapest

Zóka Katalin (2012): Az óvodai nyelvi-kommunikációs nevelés lehetőségei a gyerekek szocializációjában, integrációjában. Társadalmi Együttélés 3. szám http://www.tarsadalmiegyutteleles.hu/index.php?action=print&news_id=58

10 IRODALMI KULTÚRA ÉS OLVASÓVÁ NEVELÉS AZ ÓVODÁBAN

A kulturális médiumok hatásai az óvodás korú gyermek nyelvi-, irodalmi-, kulturális kompetenciájára, az óvodapedagógus feladatai e kompetenciák létrehozásában

- a literációs képességek fejlődése és előkészítése az óvodában
- esélyteremtés és családi intervenció: az óvodapedagógus lehetőségei a gyermekkönyvek jellemzői, az illusztráció és a gyermekkönyv kapcsolata
- irodalmi műfajok az óvodában
- az irodalmi élményszerzés pszichológiai feltételei, a befogadás gyermeki sajátosságai
- a mese- és verskedvelés motívumai,
- az irodalmi anyag kiválasztásának szempontjai
- az irodalomfoglalkozások kezdeményezésének és megvalósításának munkaformái és módszerei
- az irodalmat közvetítő pedagógus személyiségjegyei, felkészültsége
- *saját pedagógiai tevékenységrendszer bemutatása egy komplex irodalmi foglalkozás vagy irodalmi projekt példáján keresztül*

Fogalmak: élménypedagógia, irodalmi nevelés, literációs környezet, gyermekkönyv, mondóka, mese, gyermekvers, gyermeki befogadás, életkori sajátosságok, olvasóvá nevelés, esztétikai élmény, személyiségfejlődés, interaktív- és dialogikus módszerek

Szakirodalom:

Dobszay Ambrus (2001): A magyar gyermekvers – klasszikusok és maiak. In Könyv és nevelés 3. évf. 1. sz. 12-29. <http://epa.oszk.hu/01200/01245/00009/cikk2.html>

B. Kis Attila (2015): Gyermekirodalom az óvodában. Mentorháló tananyag. Szegedi Tudományegyetem „Mentor(h)áló 2.0 Program”

http://www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag/GYERMEKIRODALOM_AZ_VODBAN/index.html

Dankó Ervinné (2004): Irodalmi nevelés az óvodában. OKKER, Budapest

Tancz Tünde (2009): Népmesék az óvodai anyanyelvi-kommunikációs nevelésben. Anyanyelv-pedagógia, 2009. II. évf. 2. sz. <http://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=161>

Tancz Tünde: Élményalapú módszerek a mesék óvodai feldolgozásában In: Bordás Sándor (szerk.): Módszerek, művek, teóriák: A X. tantárgy-pedagógiai nemzetközi tudományos konferencia előadásai. Eötvös József Főiskolai Kiadó, Baja, 2019, 391-40.

<https://pea.lib.pte.hu/handle/pea/23490>

Varga Emőke (2010): Képen át a szóig. Az illusztrált könyvek szerepe a kisgyermeknevelésben. In. Dombi Alice-Soós Katalin (szerk.): Fejezetek a kisgyermeknevelés köréből. APC Stúdió, Gyula. 159-164.p.

11. A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE – A MEGFIGYELT ÓVODAI TEVÉKENYSÉGEK, SAJÁT ÉLMÉNYEK TUDATOS ELEMZÉSE

- a környezeti nevelés célrendszere és feladatai
- a környezeti nevelés módszerei és eszközei
- környezettudatosságra, fenntarthatóságra nevelés megalapozása óvodai tevékenységekkel
- természeti és társadalmi, gyermek személyiségével összefüggő témakörök tevékeny megismerése

- *a környezeti nevelés alkalmazásának bemutatása az óvoda mindennapi gyakorlatában konkrét példákon keresztül (játékokban, munkatevékenységben, külső világ tevékeny megismerésében, mozgásban, gondozási tevékenységekben)*

Fogalmak:

környezeti nevelés, környezetkultúra, természetvédelem, környezetvédelem, fenntarthatóságra nevelés, környezettudatos magatartás, természeti és társadalmi, gyermek személyiségével összefüggő témakörök, ökológiai gondolkodás, énkép fejlesztés, szokásalakítás,

Szakirodalom:

1. Bihariné Kerek Ilona (2014, szerk.): Az óvodai környezeti nevelés módszertana. ELTE TÓFK, Budapest
2. dr. Kanczler Gyuláné (szerk.) 2002: A környezeti nevelés pedagógiai és pszichológiai alapjai. ELTE Eötvös Kiadó, Bp.
3. Kuti István et al. 1998: Környezeti nevelés az óvodában. Körlánc sorozat, Kecskemét, Kecskeméti Tanítóképző Főiskola
4. Vásárhelyi T.–Victor A. (2009. szerk.): Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia – alapvetés. Magyar Környezeti Nevelés Egyesület, Budapest
5. 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
6. Lukács Józsefné –Ferencz Éva 2012-2013: Kerek egy esztendő. 4 évszak, Flaccus Kiadó Budapest, ISBN: 978-963-9412-96-5
7. Lukács Józsefné –Ferenc Éva 2010: Az „ösztől-öszig” sorozat. Óvodai játékos fejlesztések kézikönyve és fejlesztő játékok gyűjteménye (4 évszakra). Flaccus Kiadó Budapest 2010, ISBN: 978-963-9412-71-2

12. A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE A MATEMATIKA SZEMSZÖGÉN ÁT - AZ EMBERI KÖRNYEZET MATEMATIKAI VONATKOZÁSAI

- tájékozódás a térben és a síkban ábrázolt világban, a gyermek térbeli tájékozódásának fejlesztése
- szám és műveletfogalom alapozása; halmazszemlélet a fogalomalkotás folyamatában;
- kreativitás a matematikai gondolkodásban; matematikai gondolkodás megalapozása óvodai tevékenységekkel;
- *matematikai tartalom megjelenésének bemutatása különféle tevékenységekben: játékokban, munkatevékenységben, mozgásban, gondozási tevékenységekben*

Fogalmak:

szám és műveletfogalom alapozása, természetes számok, mérések, halmaz, elem, rendszerszemlélet, téri orientáció, szimmetria, matematikai játékok

Szakirodalom:

- Perlai Rezsőné (2016): Matematika az óvodában (Kézikönyv óvodapedagógusok számára) Flaccus Kiadó Kft.,
- Perlai Rezsőné (2014): Matematikai játékok óvodáskorban az óvodában Flaccus Kiadó Kft.,
- Kiss Tihamér (1994): A gyermek matematikai gondolkodásának megalapozása és fejlesztése, Új Pedagógiai Szemle, 1994/12
- Zsámboki Károlyné (2003): Óvodai matematikai nevelés. Magánkiadás, Sopron
- Szabó Endre (2002): Problémamegoldás és kreatív gondolkodás. Euroqualitas Kiadó
- Kissné Zsámboki Réka: Matematikai nevelés I. „Kooperatív technikák” – online jegyzet, Nyugat-magyarországi Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar
<http://pszk.nyme.hu/downloads/TMOP%204.1.2/Kooperativ%20oktatsi%20mdszereket%20alkal>

13. ÉNEK-ZENEI NEVELÉS AZ ÓVODÁBAN

- a zenei nevelés feladata az óvodában
- zenei készségek, képességek fejlesztése
- az énekes népi játékok funkciója, jelentősége és fejlesztő hatása
- zenei élménynyújtás

Egy gyakorlati példán keresztül mutassa be a zenei készségek együttes fejlesztését.

Fogalmak:

zenei anyanyelv: kiindulás a néphagyományokból, az anya és a környezet zenei nyelvének meghatározó jellege;

zenei készségfejlesztési területek: éneklési készség, ritmusérzék, hallásfejlesztés, zenei alkotókedv, zenehallgatóvá nevelés;

az ÓNOAP zenei nevelési irányelvei, óvoda és iskola egymásra épültsége

Szakirodalom:

Forrai Katalin (2015): Ének az óvodában Móra Kiadó, Budapest

Törzsök Béla (2000): Zenehallgatás az óvodában. Editio Musica, Budapest

Szarkáné Horváth Valéria (1995): Az óvodai ének foglalkozások módszertana, Tankönyvkiadó Budapest

14. EGÉSZSÉGES ÉLETMÓDRA NEVELÉS A TESTNEVELÉS ESZKÖZEIVEL

- Egészséges életmódra nevelés óvodai megvalósításának területei
- Az óvodai testnevelés célja, feladata, a megvalósítás feltételei.
- Az óvodai testnevelés módszerei és eszközrendszere
- ***Motoros képességek közül egyet kiválasztva mutasson be egy konkrét gyakorlatsort és elemezze annak fejlesztő hatását.***

Fogalmak, értelmezések, elemzések:

Egészség. Testkultúra. Testnevelés, mindennapos testmozgás. Az óvodai testnevelés mozgásrendszere. Mozgástanítás és mozgástanulás. Szervezési és gondozási feladatok a testnevelés foglalkozáson. Motoros képességek rendszere és fejlesztésük játékos formái.

Szakirodalom:

1. Csányi Tamás (szerk.): Mozgásfejlesztés, ügyességfejlesztés mozgáskonceptiók megközelítésben. MDSZ. Budapest, 2015.
2. Donáth Tibor: Anatómia- élettan. Medicina könyvkiadó, Budapest 2008.
3. Farmosi István: Mozgásfejlődés. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs. 1999.
4. Gaál Sándorné – Bencze Sándorné: A testnevelés mozgásanyagának feldolgozása a 3-10 éves korosztály számára. Szerzői Kiadás. Szarvas. 2004.
5. Gaál Sándorné (szerk.): Mozgásfejlődés és fejlesztés az óvodában. Szerzői Kiadás. Szarvas. 2010. ISBN:978-963-08-0198-0
6. Gaál Sándorné, Rudnerné Sipos Hajnalka: „Gyerek labdajáték”. Sportjátékok megalapozása. Fejlesztő program a 4-10 éves korosztály számára. Szerzői Kiadás. Szarvas. 2015.
7. ÓNOAP

15. **AZ ÓVODÁSKORÚ GYERMEKEK FEJLŐDÉSI FOLYAMATÁNAK JELEI A VIZUÁLIS ALKOTÁSAI TÜKRÉBEN, A GYERMEKI ALKOTÁSOK MEGFIGYELÉSEN ALAPULÓ KOORDINÁLÁSA**

- Fejlődési szakaszok
- Rajzfejlődés Firkiformák Séma kialakulások és fejlődések
- rajzelemzési szempontok (lélektani, rajzpedagógiai, esztétikai)
- Legfontosabb képi jellemzők, elemzésük gyermekrajzok alapján
- Kompenzáció és tehetséggondozás
- *Megadott témában (évszakok, évközi ünnepek, család) vizuális foglalkozás szervezése és irányítása, eszköz és technikai ismeretek,*

- **Fogalmak:** gyermekrajzok esztétikuma, irányított és irányítás nélküli alkotások, értékelés, tárgy- és környezetkultúra, anyagok, eszközök, szemléltetés, illusztráció, komplex művészeti nevelés, képességfejlesztés, értékelés, differenciálás.

Szakirodalom:

Feuer Mária: A gyermekrajzok fejlődéslélektana, Akadémia Kiadó, Budapest, 2000, ISBN 963 05 7732

Gerő Zsuzsa: A gyermekrajzok esztétikuma. In: Kárpáti Andrea (szerk.): Vizuális képességek fejlődése. Tankönyvkiadó, Bp., 1995. 203–251. o.

Kárpáti Andrea (2001): Firkák, formák, figurák – a gyermekek vizuális nyelve. Dialóg Könyvkiadó, Budapest

MODUL TÉTELEK

A) CSALÁDI NEVELÉS TÁMOGATÁSA

1.KORAI ANYA-GYEREK KAPCSOLAT VISZONYRENDSZEREI

- Kötődés elmélet történeti előzményei
- Kötődés vizsgálata: Idegenhelyzet, Belső munkamodell
- Kötődést befolyásoló tényezők
- Szülői és transzgenerációs hatások a kötődésben (rizikótényezők, védőfaktorok, kötődési minták
- Gyermek anya nélkül

Jellemezze egy megfigyelt óvodáskorú gyermek kötődési mintázatát

Fogalmak: etológiai szemlélet, pszichoanalitikus és tárgykapcsolatai értelmezés, anyai szenzitivitás, temperamentum, genetikai diszpozíció, anyai válaszkészség, anyai depresszió, kulturális hatások, gyermekkori bántalmazás, hospitalizáció

Szakirodalom:

Hámori, E. (2015). A kötődésemélet perspektívái. Budapest, Animula Könyvkiadó

Hámori, E. (2016). A korai kapcsolat zavarai. Budapest, Oriold és Társai Könyvkiadó

Ajkay K. (1996). Az anya-reprezentáció jelentősége terhesekkel folytatott pszichoanalitikus konzultációban (pp. 38-48). In. Lukács D. (szerk.). *Korai személyiség fejlődés és terápiás folyamatai*. Budapest: Animula.

Borgogno, F. (2009). Ferenczi és Winnicott: A lélek „egy részben hiányzó láncszeme”. In. *Thalassa*. (20), 1., 57-68.

Fonagy P. (2003). A kötődés generációs átvitele: egy új elmélet. In. *Thalassa*. (14), 2-3., 83-106.

Láng A. (2016). A kötődésemélet evolúciós megközelítése (pp. 239-263). In. Gyuris P., Meskó N. (szerk.). *Evolúciós pszichológia mesterfokon*. Pécs: Pro Pannonia.

Pohárnok M. (2016). Családi kapcsolatok és evolúció (pp. 265-284). In. Gyuris P., Meskó N., (szerk.). *Evolúciós pszichológia mesterfokon*. Pécs: Pro Pannonia.

Pulay K. (1997). A kötődésről és az anya hiányáról (pp. 43-58),. In. Bernáth L., Solymosi K. (szerk.). *Fejlődéslélektani olvasókönyv*. Budapest: Tertia Könyvkiadó

Winnicott, D. W. (2004). A kapcsolatban bontakozó lélek; Válogatott tanulmányok; Szerkesztette: Péley Bernadette; Budapest, Új Mandátum Könyvkiadó

Hermann I. (1984). Az ember ősi ösztönei. Budapest, Magvető Könyvkiadó

2. CSALÁDI NEVELÉS ÉS SZEREPE

- A család szerepe, funkciói és funkciózavarai
  - A család pszichológiai elemzése, családi életciklusok
  - Tanácsadás módszerei a családok támogatásában
  - Múlt és hagyományismeret
- Jellemezze egy megfigyelt óvodáskorú gyermek szüleihez fűződő kötődési kapcsolatát, különös tekintettel a tanult kötődési típusok vonatkozásában!***

fogalmak: humán család evolúciója, családi szabályok, családi szocializáció, családi életciklusok, elakadások az életciklusban. családi határok és alrendszerek, családi koalíciók, lojalitás konfliktusok, családi élet krízishelyzetei, párválasztás intrinzik és extrinzik tényezői, szerepváltozások, családindinamikai tényezők, válás, gyász, krónikus betegségek hatásai

Szakirodalom:

- Komlósi P. Dr. (szerk.) (2014) Családi életre és kapcsolati kultúrára felkészítés. L'Harmattan Kiadó Budapest.
- Satir, V., Banmen, J.; Gerber, J., Gömöri M. (2007). A Satir – modell. Ursus Libris, Budapest.
- Walsh, F. (2016). A családi rugalmasság erősítése. Animula Kiadó, Budapest
- Schützenberger, A., A. (2016). Ős-szindróma. Medicina Kiadó, Budapest.
- Satir V. (1999). A család együttélésének művészete. Coincidencia Kiadó, Budapest
- Bettelheim, B.: Az elég jó szülő. Park Kiadó, 2015

B) GYERMEK- ÉS GYÓGYTESTNEVELÉS AZ ÓVODÁBAN:

1. A mozgás szervrendszere különös tekintettel a gerinc betegségeire

- A mozgás szervrendszernek anatómiai értelmezése.
- A gerinc fejlődése és szakaszai. Az óvodai korosztályban leggyakrabban előforduló gerinc, mellkas, és belgyógyászati betegségek főbb csoportjai.
- A mozgásos játékok megvalósítása az óvodai nevelésben.

A gerinc és a mellkas elváltozások közül egyet kiválasztva mutassa be annak javítását célzó játékos mozgásformáit.

Fogalmak: mozgás, anatómia, gerinc, mellkas, mozgásos játékok, óvodai nevelés

2. A gyógytestnevelés története és a prevenció

- A gyógytestnevelés fogalma és testkulturális értékei.
- A gyógytestnevelés történeti aspektusai.
- A prevenció szintjei.
- Az óvodai gyógytestnevelés megvalósításának alapelvei.
- Az óvodai korosztályban leggyakrabban előforduló alsó végtag elváltozásainak főbb csoportjai.

Az alsó végtag elváltozásai közül egyet kiválasztva mutassa be annak javítását célzó játékos mozgásformáit.

Fogalmak: gyógytestnevelés, történeti aspektusok, prevenció, óvodai nevelés, óvodai gyógytestnevelés, alsó végtag elváltozásai

Szakirodalom:

1. Ákoshegyiné Hild Gerda – Christian Anikó: Prevenció. Deformitások megelőzése a gyermekkorban. Famulus, Szekszárd, 1995.
2. Christián Anikó: Az egészség érték, a mozgás egészség. In: ACTA Szekszardiensium. TOM. XVI. Scientific Publications XVII. PTE KPVK (Szerk: Farkas Éva), Szekszárd, University of Pécs, 2014.
3. Christián Anikó: Betekintés a gyógytestnevelés történetébe. In: ACTA Szekszardiensium. TOM. XVI. Scientific Publications XIII. PTE IGYK (Szerk: Farkas Éva), Szekszárd, Illyés Gyula Faculty, University of Pécs, 2011.
4. Christián Anikó: Paradigmaváltás a gyógytestnevelésben. In: ACTA Szekszardiensium. TOM. XVI. Scientific Publications XVI. PTE IGYK (Szerk: Farkas Éva), Szekszárd, Illyés Gyula Faculty, University of Pécs, 2014.
5. Gaál Sándorné – Bencze Sándorné (szerk.): Prevenció és korrekció a 3- 10 éves korú gyermekek testnevelésében. TSF KFK, Szarvas. 2000.

6. Gárdos Magda – Mónus András: Gyógytestnevelés. MTE, Budapest, 1995.
7. Pappné Gazdag Zsuzsanna: Tartásjavító gyakorlatok óvodások és általános iskolások számára, Flaccus, Budapest. 2004.
8. Perjés Kornél: Ortopédia. Semmelweis Egyetem Testnevelési és Sporttudományi Kar jegyzete Budapest, 2004.

C) INTEGRÁLT-INKLUZÍV NEVELÉS MODUL

INTEGRÁLT-INKLUZÍV NEVELÉS MODUL ZÁRÓVIZSGA TÉMAKÖRÖK

1. INTEGRÁLT NEVELÉS AZ ÓVODÁBAN

- Az integráció fogalma, típusai, formái, szintjei.
- Az integrált nevelés gyakorlati megvalósításának lehetőségei.
- A differenciálás szükségessége a gyermekek sajátos és aktuális szükségleteinek kielégítésében.
- Integráló intézmények a köznevelésben.
- *Mutasson be egy hatékony integratív óvodai modellt!*

Fogalmak: szegregáció, integráció, inklúzió, lokális-, szociális-, funkcionális-, teljes-, részleges-, spontán-, fordított integráció, sajátos nevelési igény, beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség

Szakirodalom:

1. Csányi Yvonne – Fótiné Hoffmann Éva – Kereszty Zsuzsa – Nagyné dr. Kovács Ildikó – Willumsen John (2009): Inklúziós tanterv és útmutató a magyarországi pedagógusképzés számára. Oktatási segédanyag. SZMM., Budapest
2. Papp Gabriella (2008): Öt hazai integrált nevelési modell tanulásban akadályozott gyermekek számára. Gyógypedagógiai Szemle, 2000/1. szám (15-19. p.)
3. Schiffer Cs. (2008): Az inklúzió fogalmának értelmezései és azok ellentmondásai. In Bánfalvy Csaba (szerk.): Az integrációs cunami. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest. 45–64.
4. Turi Istvánné (2010): Az érzelmi nevelés és a szocializáció – integráció, inklúzió, multikulturális nevelés az óvodában. Új Pedagógiai Szemle, 2010/3

2. A SZEGREGÁCIÓTÓL AZ INKLÚZIÓIG. AZ INTEGRÁLT-INKLUZÍV NEVELÉS NEMZETKÖZI ÉS HAZAI TÖRTÉNETE

- Az esélyegyenlőség és méltányosság elvének pedagógiai szempontú megközelítése.
- Szegregációtól az inklúzióig; a szegregáció, integráció, inklúzió nemzetközi és hazai története, tapasztalatai.
- Koncepciók és alapelvek az integratív, inkluzív nevelésről, fejlesztésről.
- Differenciáló pedagógia az inklúzió segítésére.
- Az értékelés sajátosságai az inkluzív csoportban.
- Az óvodapedagógus kompetencia-határai.
- *Ismertesse az inkluzív nevelés feltételrendszerét!*

Fogalmak: befogadó nevelés, együttnevelés, egyediség, másság, különleges bánásmód, inkluzív pedagógia, normalizációs elv, Salamancai tézisek, fogyatékkal élő gyermek, tehetség, szociokulturális háttér, hátrányos helyzet, halmozottan hátrányos helyzet

Szakirodalom:

1. Bernáth Gábor (2008) (szerk.): Esélyegyenlőség, deszegregáció, integráló pedagógia: Egy stratégia elemei – Budapest, Educatio Társadalmi Szolgáltató Kht., 2008.
2. Csányi Yvonne (2000): A speciális nevelési szükségletű gyermekek és fiatalok integrált nevelése-oktatása. In: Illyés Sándor (szerk.): Gyógypedagógia alapismeretek. ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar, Bp., 2000., (377-408.)
3. Csányi Yvonne (2007): Integráció és inklúzió. Nemzetközi és hazai körkép. In: Girasek János (szerk.): Inkluzív nevelés – a tanulók hatékony megismerése. Kézikönyv a pedagógusképző intézmények részére. Sulinova Közoktatás-fejlesztési és Pedagógustovábbképzési Kht., Budapest, 138-163.
4. Méltányosság az oktatásban: dimenziók, okok és oktatáspolitikai válaszok. (Országjelentés, OECD)
5. Salamancai nyilatkozat és cselekvési tervzet a sajátos nevelési igényű tanulók számára. https://www.google.hu/search?q=salamancai+nyilatkozat&ie=utf-8&oe=utf-8&client=firefox-b&gfe_rd=cr&ei=uZHVWkyZA86YZL-nrLAL

NÉMET NEMZETISÉGI SZAKIRÁNY

1. SPRACHERWERB IM KINDERGARTEN

- Die spezifischen Ziele und Aufgaben des Nationalitätenkindergartens.
- Die Richtlinien der Nationalitätenkindergartenerziehung
- Prinzipien und Vorzüge des frühen Zweitspracherwerbs.
- Die Möglichkeiten der Zweisprachentwicklung der Kindergartenkinder durch die verschiedenen Anregungen, Spieltätigkeiten und täglichen Routinen im Kindergarten.

Illustrieren Sie die Möglichkeiten zur Sprachentwicklung der Kinder in Alltagssituationen anhand eines konkreten Beispiels!

Begriffe: Spracherwerb, Sprachebenen (Phonetik, Morphologie, Syntax, Pragmatik), Satzmodelle, Zweitsprache am ganzen Tag in allen Bereichen, kindliches Gedächtnis, Anpassung an die Lernalter, Intonation, Wortakzent, Wortschatz,

Literatur:

- Klein Ágnes (2014): Meine ersten deutschen Wörter. Deutsch für kleine Anfänger 1. Eine Empfehlung für Wortschatzvermittlung im Kindergarten. PTE IGYK, Szekszárd.
- Jäger-Manz, M. (2015): Traditionen kindgemäß pflegen, Bajapress, Baja.
- Loos, Roger (2004): Spracherwerb. Sprachförderung im Kindergarten. Don Bosco Verlag, München
- [Leitsätze und mittelfristiger Entwicklungsplan für den ungarndeutschen Kindergarten](#)

2. SPRACHFÖRDERUNG IN DER LITERATUR UND KUNSTERZIEHUNG

- Die Förderung des Zweitspracherwerbs in den literarischen Tätigkeiten und in der Kunsterziehung.
- Erlebnissicherung als Sprechanlass
- Die Möglichkeiten der Traditionspflege in den beiden Tätigkeiten mit offenen Methoden.

Illustrieren Sie die Möglichkeiten der Sprachentwicklung der Kinder in einer literarischen und Kunstanregung und die Traditionspflege anhand eines konkreten Beispiels!

Begriffe: Spracherwerb, Traditionspflege, Sprachebenen (Phonetik, Morphologie, Syntax, Pragmatik), Satzmodelle, Intonation, Wortakzent, Wortschatz, Märchenatmosphäre, Bilderbuchbetrachtung, Reime und Verse, Märchen, Zeichnen und Basteln, Erlebnissicherung und Sprechentwicklung

Literatur:

Klein Ágnes (2014): Meine ersten deutschen Wörter. Deutsch für kleine Anfänger 1. Eine Empfehlung für Wortschatzvermittlung im Kindergarten. PTE IGYK, Szekszárd.

Klein Ágnes (Hrsg.) (2016): Meine ersten deutschen Märchen und Reime, PTE Pécs

Jäger-Manz Monika (2015): Deutschförderung durch literarische Werke im Kindesalter. Bajapress, Baja.

Jäger-Manz, M. (2015): Traditionen kindgemäß pflegen, Bajapress, Baja.

[Leitsätze und mittelfristiger Entwicklungsplan für den ungarndeutschen Kindergarten](#)

3. SPRACHFÜRDERUNG DURCH UMWELTKUNDE UND MATHEMATIK

- Die Förderung des Zweitspracherwerbs in der mathematischen und in der Umwelterziehung.
- Wortschatzerweiterung und Sprechentwicklung sichern durch verschiedenen Tätigkeiten zum Kennenlernen der Umwelt
- Die Möglichkeiten der Traditionspflege in den beiden Tätigkeiten mit offenen Methoden.

Illustrieren Sie die Möglichkeiten der Sprachentwicklung der Kinder in einer mathematischen und Umweltkundanregung und die Traditionspflege anhand eines konkreten Beispiels!

Begriffe: Spracherwerb, Traditionspflege, Satzmodelle, Wortschatz, ersatznatürliche Umwelt, Anpassung an die Lernaltersprache, Tätigkeiten zum Spracherwerb: Beobachten, Betrachten, Experimentieren, Vergleichen, Serien bilden, Zählen usw.

Literatur:

Klein Ágnes (2014): Meine ersten deutschen Wörter. Deutsch für kleine Anfänger 1. Eine Empfehlung für Wortschatzvermittlung im Kindergarten. PTE IGYK, Szekszárd.

Jäger-Manz, M. (2015): Traditionen kindgemäß pflegen, Bajapress, Baja.

[Leitsätze und mittelfristiger Entwicklungsplan für den ungarndeutschen Kindergarten](#)

4. SPRACHFÜRDERUNG DURCH MUSIK UND BEWEGUNG

- Die Förderung des Zweitspracherwerbs durch Musik und Bewegung
- Wortschatzerweiterung und Sprechentwicklung sichern durch Bewegung und Singen
- Die Möglichkeiten der Traditionspflege in den beiden Tätigkeiten mit offenen Methoden.

Illustrieren Sie die Möglichkeiten der Sprachentwicklung der Kinder durch Musik und Bewegung sowie Traditionspflege anhand eines konkreten Beispiels!

Begriffe: Spracherwerb, Traditionspflege, Satzmodelle, Satzmodelle, Intonation, Wortakzent, Rhythmus, Wortschatz, Reigen, Volksspiele, Kinderlieder

Literatur:

Jäger-Manz, M. (2015): Traditionen kindgemäß pflegen, Bajapress, Baja.

[Leitsätze und mittelfristiger Entwicklungsplan für den ungarndeutschen Kindergarten](#)

Klein Ágnes-Müller János (2015): Meine ersten deutschen Lieder. Pro Pannonia, Pécs.

Loos, Roger (2004): Spracherwerb. Sprachförderung im Kindergarten. Don Bosco Verlag, München

KISGYERMEKKORI KÖRNYEZETI NEVELÉS KISMODUL TÉTELEI

1. Zöld Óvodák szerepe a környezeti nevelésben, az óvodai nevelő, fejlesztő munkában

- A Zöld Óvoda program Magyarországon
- A Zöld Óvoda cím, feltételei, kritériumai, céljai és eszközei
- A zöld óvodai munka az óvodai nevelés feladatainak tükrében
- Környezettudatos magatartás megalapozása a Zöld Óvodában
- Környezeti nevelés a Zöld Óvodában, jó gyakorlatok ismertetése

Fogalmak:

Zöld Óvoda címpályázat, Zöld Óvoda hálózat, Zöld Óvoda program, fenntarthatóságra nevelés, zöld szervezetek, jó gyakorlatok, ökológiai gondolkodás, környezettudatos magatartás, szokásalakítás

Szakirodalom:

1. Bihariné dr. Krekó Ilona. – dr. Kanczler Gyuláné 2019: Az óvodai környezeti nevelés módszertana. ELTE, Bp. http://www.eltereader.hu/media/2019/03/TOK_Ovodai_2019_02_22_WEB.pdf
2. Kisfaludi Andrea 2009: Zöld Óvoda Hálózat 2009. Természetes Életmód Alapítvány, Budapest, http://zoldovodahalozat.hu/pdf/zold_ovoda_halozat_kiadvany.pdf
3. Könczey Réka – Kovács Erika – Kovács Lászlóné – dr. Varga Attila (szerk.) 2016: Zöldóvoda módszertani segédanyag és útmutató Zöld Óvoda óvodapedagógusoknak. Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest <http://www.zoldovoda.hu/uploads/articles/336/zoldovoda-utmutato.pdf>
4. Labanc Györgyi – Haraszthy László – Nagy Sándor, 2016: Natúrázzunk! Natura 2000 kézikönyv zöld óvodapedagógusoknak. Dél-Dunántúli Régió. Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest https://ofi.oh.gov.hu/sites/default/files/attachments/natura2000_1-82_ddt_ovoda.pdf
5. Vásárhelyi Tamás–Victor András (szerk.) 2009: Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia – alapvetés. Magyar Környezeti Nevelés Egyesület, Budapest <https://mek.oszk.hu/13400/13463/13463.pdf>
6. Magyarországi Zöld Óvodák Hálózata <https://zoldovoda.hu/>; <http://www.zoldovodahalozat.hu/>

2. Helyi értékek szerepe az óvodai nevelésben

- A Nemzeti Értékpiramis elemei
- A helyi értékek csoportosítása, példák bemutatása
- Helyi értékek tevékeny megismerése és a környezeti nevelés kapcsolata
- Helyi értékek tevékeny megismerésének céljai, feladatai, tevékenységformái, várható menete konkrét példák alapján

Fogalmak:

az érték fogalma, természeti és kulturális értékek csoportosítása, Nemzeti Értékpiramis elmélet, Magyar Értéktár (megyei, települési, tájegységi, ágazati értéktárak stb.), Hungarikumok Gyűjteménye, kategóriák, az óvodai nevelés tevékenységformái, a tevékenység célja és feladata

Szakirodalom:

1. Hungarikumok Gyűjteménye – Magyar Értéktár <http://www.hungarikum.hu/hu>
2. A kulturális értékek jelentése <https://hu.encyclopedia-titanica.com/significado-de-valores-culturales>
3. Természeti értékeink <https://termeszetvedelem.hu>
4. Az óvodai nevelés országos alapprogramja 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet (módosítás: 137/2018. (VII.25.) Korm.rendelet rendelkezési alapján) <https://lurkovilag.hu/az-ovodai-neveles-orszagos-alapprogramja/>
5. Golyán Szilvia – Szarka Júlia (szerk.) 2015: Óvodai tevékenységi formák (foglalkozások) tervezete Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar http://tamop2014.tok.elte.hu/dok/szakmai_anyagok/oravazlatok_tematervek_foglalkozasok/ovodai_tevékenysegi_formak_tervezete.pdf

KÖRNYEZETTUDATOS NEVELÉS AZ ÓVODÁBAN KISMODUL TÉTELEI

1. Az óvodai fenntarthatósági szemléletformálás: Ami régen természetes volt, ma tudatos döntés kell legyen!

Mutassa be, milyen lehetőségeket kínál, a múlt az ősi tudás az óvodai fenntarthatósági szemléletformálás támogatására?

- Múlt és jelen - Népi hagyományok
- Ősi tudás átadásának a lehetőségei
- Növény, állatvédelem, környezet védelem
- Megismerés feladatai - megismerés módja –eszközei.
- Egy szemléletformáló projekt terv bemutatása

Fogalmak: természet körforgása, hagyományos ünnepek, gyógynövények, tartósítás, tisztítószer, komposztálás, újrahasznosítás, őshonos növények állatok, tanösvények, élménypedagógiai eszközök alkalmazása, tevékenység központú nevelés.

Projektek: „Én és a környezetem – egészségvédelem – vásárlói szokások; Növény- és állatvédelem; Víz-, levegő-, talajvédelem; Hagyományok – helyi értékek”

Szakirodalom:

1. Bihariné dr. Krekó Ilona – dr. Kanczler Gyuláné 2019. Természetvédelem és környezetvédelem. ELTE, Bp.
http://www.eltereader.hu/media/2019/03/Termeszettvedelem_es_kornyezetvedelem_WEB.pdf
2. Bihariné dr. Krekó Ilona – dr. Kanczler Gyuláné 2017: Természetismeret I. Természetföldrajz. ELTE, Bp. http://www.eltereader.hu/media/2017/05/TOK_Termeszettismeret_READER.pdf
3. Kanczler Gyuláné – Bihariné dr. Krekó Ilona – Légler Judit – Bauer Zita – Vitályos Gábor Áron 2018: Növény- és állatismeret. ELTE, Bp.
http://www.eltereader.hu/media/2018/05/Novenytan_READER.pdf
4. Karácsony Molnár Erika – Tátrai Zsuzsanna 1997: Jeles napok, ünnepi szokások. Mezőgazda
5. Kiszely István 2001: A magyar nép őstörténete (Mit adott a magyarság a világnak) <https://mek.oszk.hu/06400/06403/html>
6. Roheim Géza 1990: Magyar néphit és népszokások. Athenaeum, Budapest
7. Szentesné Nagy Éva 2022: Környezettudatosság az óvodában. In: Zádori Iván (szerk.): Környezeti nevelés és fenntarthatóság. PTE, Pécs ISBN:978-963-626-043-9 pp. 139-198.
8. Szentesné Nagy Éva 2022: Fenntartható fejlődés, projektek az óvodában. In: Zádori Iván (szerk.): Környezeti nevelés és fenntarthatóság. PTE, Pécs ISBN:978-963-626-043-9 pp. 199-243.
9. Szentesné Nagy Éva – Vass Katalin 2022: A természet gyermekei, avagy Ég és Föld gyermekei. TMSZC nyomdája 2022 ISBN:978-615-01-5682-8

2. Klímaváltozás félelem mentes megközelítése az óvodában

Klímaváltozás közvetítése óvodában: mit tehet, az óvodapedagógus és hogyan tegye azt?

- Gazdálkodj okosan a természet elemeivel.
- Alternatív energiák a gyermekekhez közel vihető elemei...
- Szelektív hulladékgyűjtés – zero waste szemlélet...
- Klímaváltozás: Információ – Médiatudatosság...
- Óvodába bevezethető szokás magatartás elemek ...
- Megismerés feladatai – megismerés módja – eszközei.
- A projekttervezés gyakorlati útja
- Egy szemléletformáló projekt terv bemutatása

Fogalmak: energia, energiahordozók, klímaváltozás, információ, média, médiatudatosság, digitális nemzedék, alfa generáció, reklámok, vásárlói szokások, szelektív hulladékgyűjtés, hulladékmentes szemlélet „zero waste”, alapozó szokás és magatartásformálás.

Projektek: Erőművek – Atomerőmű Klímaváltozás. Alternatív energiák– közlekedés.
Energiatudatosság – energiafelhasználás, - fűtéstechnikák

Szakirodalom:

1. Antal Orsolya, 2017. Hogyan beszéljünk a gyerekeknek a klímaváltozásról, anélkül, hogy megijesztenénk őket? <http://karbonkalkulator.hu/hogyan-beszeljunk-gyerekeknek-klimavaltozasrol-anelkul-hogy-megijesztenenk-oket>
2. Bihariné dr. Krekó Ilona – dr. Kanczler Gyuláné 2019. Természetvédelem és környezetvédelem. ELTE, Bp.
http://www.eltereader.hu/media/2019/03/Termeszettvedelem_es_kornyeztvedelem_WEB.pdf
3. Rodics Katalin 2020: Klímaválság hatása a hazai élővilágra
<https://www.greenpeace.org/hungary/blog/7747/a-klimavalsag-hatasa-a-hazai-elovilagra/>
4. Szentesné Nagy Éva 2022: Környezettudatosság az óvodában. In: Zádori Iván (szerk.): Környezeti nevelés és fenntarthatóság. PTE, Pécs ISBN:978-963-626-043-9 pp. 139-198.
5. Szentesné Nagy Éva 2022: Fenntartható fejlődés, projektek az óvodában. In: Zádori Iván (szerk.): Környezeti nevelés és fenntarthatóság. PTE, Pécs ISBN:978-963-626-043-9 pp. 199-243.
6. Szentesné Nagy Éva & Vass Katalin 2022: A természet gyermekei, avagy Ég és Föld gyermekei. TMSZC nyomdája 2022 ISBN:978-615-01-5682-8
7. EnergiaKuckó - Óvodapedagógusi szoba
<https://www.eon.hu/energiakaland/energiakucko/ovodapedagogusi-szoba.html>
8. Fenntarthatóság-pedagógia <https://www.mme.hu/pedagogia-koerneyezeti-neveles.html>
9. Szelektív hulladékgyűjtés kisokos <https://zoldkovet.hu/2022/11/11/szelektiv-hulladekgyujtes-kisokos/>
10. Zero waste mit jelent pontosan <https://zerohero.hu/magazin/zero-waste-a-felkapott-fogalom-mit-jelent-pontosan>

INTERKULTURÁLIS NEVELÉS MODUL ZÁRÓVIZSGA TÉMAKÖRÖK

1. ROMOLÓGIA ALAPISMERETEK

- A cigányság táji, történeti tagolódása és kultúrája a mai magyar társadalomban ('etnikus kultúra' vagy 'a szegénység kultúrája')
- A cigányok/romák gazdasági, társadalmi és szociológiai helyzete (aktuális társadalom-földrajzi mutatók, térbeli elhelyezkedés, lélekszám, foglalkozási és megélhetési stratégiák, életmód, iskolázottság, társadalmi konfliktusok)
- A szociokulturális hátrány fogalma, elemei: az etnikai kisebbséghez tartozás
- A család, a gyermek helye és szerepe a cigány/roma közösségekben
- Az óvoda, mint szocializációs színtér: cigány/roma gyermekek az óvodában: szegregáció és asszimiláció
- Integratív, inkluzív nevelés és a cigány/roma óvodás korú gyermekek
- Kultúráközi kommunikáció és interkulturális konfliktusok
- Konfliktuskezelési stratégiák, technikák
- Sztereotípiák és előítéletek nélküli kommunikációs kultúra

Ismertessen hatékony óvodai modellt vagy nevelési módszereket a cigány/roma gyermekek integratív, inkluzív nevelése szempontjából!

Fogalmak:

cigányok/romák, cigány közösségi kultúra, etnikus kultúra, a szegénység kultúrája, család, rokonság, óvoda, szegregáció, asszimiláció, integráció, inklúzió, szociokulturális hátrány, sajátos nevelési igény, beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség, kulturális sokk, interkulturális kommunikáció, konfliktus, előítélet, sztereotípiák, empátia, tolerancia

Szakirodalom:

1. Nagy Janka Teodóra-Sztojka-Kovács Petra: Romológiai alapismeretek. Közelítések a cigány közösségi kultúrához. (Szerk.: Nagy Janka Teodóra). Pécsi Tudományegyetem, Pécs, 2019. <https://digitalia.lib.pte.hu/hu/pub/nagy-janka-teodora-romologiai-alapismeretek-pte-pecs-2019-4627>
2. Csányi Yvonne (2007): Integráció és inklúzió. Nemzetközi és hazai körkép. In: Girasek János (szerk.): Inkluzív nevelés – a tanulók hatékony megismerése. Kézikönyv a pedagógusképző intézmények részére. Sulinova Közoktatás-fejlesztési és Pedagógus-továbbképzési Kht., Budapest, 138-163.
3. Daróczi Ágnes: A cigányközösségek értékrendje In: Cigány néprajzi tanulmányok I. (Cigány népi kultúra a Kárpát-medencében, a 18-19.században). Budapest, 1993. 13-17.
4. Forray R. Katalin: Cigánykutatás és nevelésszociológia. Iskolakultúra 1998. 8. szám. 3-14.
5. Periférián. Roma szociológiai tanulmányok. (Szerk.: Varga Imre) Ariadne, Nyíregyháza, 1997. http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/magyarorszag_i_kisebbsenek/2009/ciganyok/Periferian_roma_szociologiai_tanulmanyok/pages/000_Konyveszeti_adatok.htm
6. Boronkai Dóra: A konfliktuskezelési és kommunikációs képességek fejlesztése a pedagógiai gyakorlatban. *Magyartanítás*. 2012. 53. évf. 1. sz. 9-23.
7. Korpics Márta: *Az interkulturális kommunikáció*. Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar. Pécs. 2011. http://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/interkult_komm/index.html

2. KÉTNYELVŰ NEVELÉS CSALÁDI ÉS INTÉZMÉNYES FORMÁI

- Kétnyelvűség fogalmának magyarázata,
- Egyéni és közösségi kétnyelvűség,
- Kétnyelvűség agyi leképződése,
- Kétnyelvű nevelés formái a gyermeki nyelvi fejlődés tükrében,
- Óvodai programok

Mutasson be egy hatékony óvodai modellt vagy nevelési módszereket az óvodai kétnyelvűség támogatására!

Fogalmak:

kétnyelvűség, belső és külső kétnyelvűség, egyéni, közösség és intézményes kétnyelvűség, szukcesszív, szimultán nyelvelsajátítás, mentális lexikon, nyelvi input output

Szakirodalom:

1. FELHŐSI GABRIELLA (2005): Nyelvek közötti váltás: korai kétnyelvűek előnyben? In J. Gervain, K Kovács, Á Lukács, and M. Racsmány (eds.) *Az ezerarcú ember*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 199-221.
2. KLEIN Ágnes (2014): *Utak a kétnyelvűséghez. Nyelvek elsajátítása iskoláskor előtt*. Budapest, Tinta Kiadó.
3. PLÉH Csaba-Lukács Ágnes (szerk.) (2015): *Pszicholingvisztika*. Budapest, Akadémiai Kiadó.